

İlaçta Patent

İlaçta patent konusunu T.E.B ve eczacı odaları beş yıldır yoğun bir şekilde tartışıyorlar. Adana Eczacı Odası olayı en çok tartışan ve bu konuda çalışma yapan odalardan biridir. Buna rağmen kararlarda çözüm anlamında bir sonuca ulaşamamıştır. Öyleyse tartışmaya devam edeceğiz.

Patent koruması karşımıza ilk olarak 1879 yılında İhtira Beratı Kanunu ile çıkmıştır. O zaman bile ilacın hayati önemi düşünülerek oluşacak tekeller, ülkeye getireceği döviz yükü hesaplanmış ve ilacın patent koruması dışında tutulması öngörülmüştür.

İLAÇTA PATENT NEDİR?

Yeni bir ilacın üretimi ve satışı ile ilgili tüm hakların belli bir süre yalnızca buluşu yapanlara tanınmasıdır. Buluş bir emektir ve emeğe saygımız sonsuzdur, dolayısıyla buluşu yapan kişiye belirli haklar tanınması doğaldır. Ama burada konu ilaçtır ve insan sağlığıdır.

İlaç, canlıların yaşamını sürdürmesi, sağlığını koruması ve patolojik durumların düzeltilmesi için gerekli olmazsa olmaz, yerine konamaz bir maddedir. İlaç, insanın "sağlıklı yaşam hakkını" kullanabilmesi için çok özel, sosyal, stratejik bir üründür. Haberleşme, güvenlik, ulaşım, enerji gibi ulusal özellik taşıması gerekir. Ulusal çıkarlarını korumak için politika ve strateji belirleyen ülkeler soğuk ya da sıcak savaş durumunda dışa bağımlılığı en aza indirmek durumundadır.

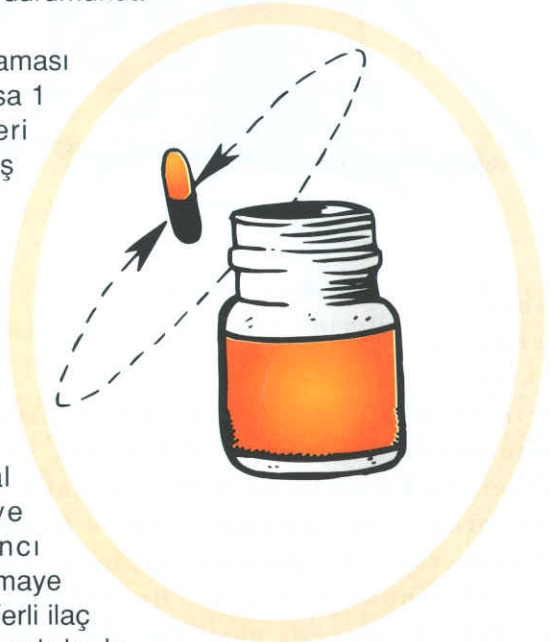
Şu anda ülkemizde ilaçta patent koruması uygulaması yoktur. Ama eğer bazı yasal düzenlemeler yapılmazsa 1 Ocak 1999'da gelecektir ve yabancı ilaç tekelleri yıllardır uğruna savaştıkları amaçlarına ulaşmış olacaktır.

Cumhuriyet döneminde küçük eczanelerden laboratuvarlara geçtik. O zaman çıkarılan yasalarla yerli ilaç sanayii korunarak geliştirilmiş yabancı ilaç firmalarının ülkemizde yatırımları engellenmiştir. Bu süreci şu anda elinizde bulunan son çalışmamızı 2000'li yıllarda eczacılık konulu raporumuzda ayrıntılı olarak okuyacaksınız.

Çok partili yaşama geçtikten sonra yeni yasal düzenlemeler yapılarak sözde gelişme ve çağdaşlaşma sağlandı. Bunlardan biri yabancı sermayeyi teşvik yasasıdır. Bu yasa ile yabancı sermaye gelmiş, beraberinde gelişmiş teknolojiyi getirmiştir. Yerli ilaç sanayi bu teknolojiyi ve teknik elemanları kullanarak hızla gelişmeye başlamıştır. **İhtira Beratı Kanunu**'ndan güç alarak 5000'e yakın ilacın jenerikleri üretilmiş, halkımız dünyada bulunan pek çok ilaca ulaşma şansına erişmiştir.

Yabancı ilaç firmaları, kendi ülkelerinde aldıkları usul patentlerine dayanarak yerli ilaç sanayi aleyhine davalar açmışlardır. 1967 tarihinde Anayasa Mahkemesi bu davaları bozarak ilacın üretim usullerinin patent dışında tutulmasını yasal zemine oturtmuştur.

Bugün ilaç ihtiyacının %90, hammaddesinin %30'u yurt dışında ve büyük oranda yerli üreticiler tarafından üretilmektedir.

Son yıllarda yabancı ilaç tekelleri uluslararası anlaşmalarla ülkemizi bağlama çabalarına girmişler, dönemin siyasileri de gerekli desteği vermekten çekinmemişlerdir.

Ülkemizi patent konusunda bağımlı kılan ilk anlaşma 1994 yılında imzalanan GATT anlaşmasıdır. Buna göre gelişmekte olan ülkelere 5 yıl, patent ilk kez kabul edecek ülkelere +5 yıl daha geçiş süreci tanınmaktadır.

Böylece Türkiye ilaçta patente 1 Ocak 2005 yılında geçecekti. Ama ne olduysa bir gecede oluverdi. TBMM'ce Nisan 1995 yılında kabul edilen kararname 22 Eylül 1995 gecesini yıldırım hızıyla değiştirilerek 6 yıllık geçiş süresi iptal edildi. Bu telaşın sebebi neydi. Anlamak mümkün mü?

Böylece, Türkiye çok uluslu ilaç firmaları için açık pazar haline getirildi.

Patent, ülkelerin gelişmişliğinin göstergesidir. Eğitimin ve düşüncenin yetersiz olduğu bir ülkede buluş ve patent fakirliği bizleri şaşırtmamalı. AB ülkelerinde yılda 300-400 bin patent başvurusu yapılırken bizde 700'lerde olmaktadır ve ilaç bunun içinde yoktur. AB ülkeleri teknolojik gelişmelerini tamamlayıp, birçok buluşa imza attıktan sonra, patent korumasını kabul etmişlerdir. Şu anda Türkiye'nin henüz bulunmuş ilacı yoktur ve biz koşu koşu patent korumasına gidiyoruz.

İlaçta Patent Gelirse Ne Olacak?

- Yerli ilaç sanayi yok olacak. İtalya örneği yaşanmış bir örnektir. İtalya'da ilaç hammaddesi üreten 600 şirketten bugün 7-8'i ayakta kalabilmiştir. Bugün dünyada 380 milyar dolarlık bir ilaç pastası vardır ve bunun paylaşımı söz konusudur. Bu pazarı 8-10 büyük firma ilaç tekeli oluşturarak paylaşacaktır.

- Halkın alım gücünü aşan ilaç fiyatları katlanarak artacaktır. Zor durumda olan, güç ve yetersiz hizmet veren sosyal güvenlik kurumları hizmet veremez hale gelecektir.

- İlaç stratejik bir üründür, ilaç konusunda ana tekellere bağımlı olmak insanımızın sağlığını tehlikeye atacaktır. Komşu ülkelerin savaşı halleri bunun canlı kanıtıdır.

Biz eczacılar hem bireysel yaşamda hem ??? olarak ilaçla varolan, ilaçtaki değişikliklerden birinci derecede etkilenen insanlarız.

Yoğun bilgi ve teknoloji gerektiren bir sanayi ürünüdür. İlaçta egemenliğin uluslararası tekel firmaların eline geçmesi eczacının baki söz hakkını elinden alacaktır. Bu süreç dışında eczacı ve eczacılık mesleğinin bitmesi anlamına gelecektir.

Türkiye dünyada ilk kurtuluş savaşını vermiş, bağımsızlığını tırnaklarıyla kazanmış bir ülkedir. Cumhuriyetin 75.nci yılını hakkiyle kutlamak istiyorsak bu kararnamenin iptalini sağlamak ve bir bağımsızlık savaşı daha vermek zorundayız.

Ecz. Bilge ÜSTEKİDAĞ